

ערב שבת פרשת

האזינו

ז' תשרי שנת תשפ"ד

דברי חזונו
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי מאיר סמיט שליט"א

ישיבת רבי חיים עוזר « » 058-323-1459 \ 347-897-9968

בס"ד

ההתעוררות בימים הקדושים צריכה להיות בצורה כזו, שישפיעו בפועל על ימות החול הבאים אחריהם!!!

וכבר כתב המאירי בחיבור התשובה שלו (משיב נפש מאמר ב פרק יב) שזה הוא ענין התקיעה במוצאי יום הקדוש, להזכיר בסוף הימים הנוראים את ההתעוררות שהיה לנו בתחילה, בתקיעת שופר בראש השנה, ולהורות שעיקר המטרה להמשיך התעוררות זו ולשום אותה לנגד עינינו גם אחרי שעברו הימים הנוראים, ולא לשכוח אותה חלילה במוצאי יוה"כפ.

וממשיך הגאב"ד זצ"ל לבאר, מה שקורין במנחה של יום כיפור פרשת העריות, והמנהג לקרותה בנוסח של ימי החול, לעורר בזה את השומעים לפני נעילת שער, שהתעוררות הקדושה של יוה"כ"פ צריכה להשפיע על ימי החול עם כל הנסיונות הבאים עמהם, שגם אז נהיה קדושים וטהורים, ונקיים הכתוב כְּמַעֲשֵׂה אֲרָץ מִצְרַיִם וגו' וְכַמַּעֲשֵׂה אֲרָץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחַקְתֶּיהֶם לֹא תִלְכוּ אֶת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֶת חֻקְתֵי תִשְׁמְרוּ לְלֶכֶת בְּהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ויקרא יח, ט-ד).

ואולי זה ביאור דעת היש אומרים בטור שו"ע (או"ח ס' תכ"ח ח) שמפטרין בשבת שבין יום כיפור לסוכות שובה ישראל, עיין בתוס' סוף מגילה (לא. ד"ה ראש חודש), ובמשנה ברורה (שם ס"ק כה) הביא הטעם שכתב המרדכי (מגילה שם) כי יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין כדאיאתא במס' ר"ה (ז"ט). אמנם להאמור, יתכן המכוון, לעשות שבת שובה אחרי יוה"כ"פ, כדי להעיר הלבבות שצריך להמשיך התשובה גם אחרי שכבר עבר היום הקדוש.

וזוהו ג"כ רמז הכתוב בהפטרה שאני מפטרין בשבת בין יוה"כ"פ לסוכות, כי אֲתָה נִירִי ה' נְהִי יְגִיָּה חֲשִׁפִי (שמואל ב' כב, כט), כמו שפירש באור פני יהושע (חנוכה ד"ה גם העיקר) "כי בעת האורה, כאשר הקב"ה מאיר נרו, צריך לנצל הזמן ולהיות מלאות באור, עד שיגיה ויאיר גם לימי החושך", עכ"ד.

ראיתי בשם הגה"צ רבי אליהו לאפיין זצ"ל, שהיה אומר, שביום כיפור כשמקבלים קבלה, צריך לכוון שיהיה לו קדושת יום כפור, ממילא כשמקיים הקבלה, הוא ממשיך קדושת יום כפור לכל השנה.

וזוהו ג"כ עומק הביאור בדברי הנועם אלימלך שכ' לבאר, מה שכ' בתורה בפרשתנו וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים (ויקרא כא, א), ופירש"י אמור, ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, ובספר נועם אלימלך מבאר ע"פ זה וז"ל: "להזהיר גדולים על הקטנים, להיות כל אדם, בשעה שעוסק בתורה או בתפילה או באיזה דבר שבקדושה, אז הוא בגדלות המוחין, שכן היא דרכם של הצדיקים, שלפני התפילה הם מיישבים את עצמם ומוחין שלהם לכוון לפני מי הם מתפללין, והקדושה היא מגביה המוחין בעת העסק בה, אבל אחר התפילה או עסק הקדושה ההוא, הוא נופל ל'קטנות המוחין' בהילכו בהבלי הזמן, וזה אינו תכלית העבודה השלימה, כי אדם צריך להיות תמיד בקדושה ובטהרה בלי הפסק רגע אחד."

לכן, האדם צריך לקשר את עצמו כל כך בעת גדלות מחשבתו בהם יתברך ב"ה, כדי שיהיה מחשבתו קשורה אף שילך ממנה, וזה, להזהיר גדולים, פירוש בשעה שהם בגדלות, על הקטנים שישארו בקדושתם אף שישארו בקדושתם אף שיהיו בקטנות, היינו ליקח ההתעוררות ליהוק בלב האדם להיות לו כקנין כחלק מן אדם, עכ"ל"ק.

« איך גורמים שיום הכיפורים יהיה מעורב בכל ימות השנה?? »

כתיב בפרשה האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (דברים לב, א). והקשה האור החיים הק' כמה קושיות, בזה"ל: "יש להעיר ראשונה למה אמר ואדברה, ולא אמר על זה הדרך האזינו השמים דברי. ב', למה לא כלל אותם יחד ויאמר האזינו השמים והארץ, או שמעו שמים וארץ. ג', למה לשמים אמר לשון האזנה ולא ארץ אמר לשון שמיעה. ד', למה לשמים אמר לשון ציווי האזינו לנוכח, ולא ארץ אמר ותשמע שהיה לו לומר ושמעני הארץ. ה', למה לשמים אמר ואדברה דיבור קשה ולא ארץ אמר אמרי פי אמירה רכה. ו', למה דקדק לומר אמרי פי ולא אמר אמרי."

והאור החיים הק' מתרץ הקושיות בכמה מהלכים. באחד המהלכים, הוא מבאר בזה"ל: "עוד נתכוון לדבר עם הדרגות הנמצאים בישראל, אחד, הם גדוליהם וראשיהם, ב', המה המון העם שאין להם שם בעם. וכינה לגדולים בשם 'שמים' שהם במדרגה גדולה, והקדימם ודיבר להם בצווי האזינו השמים, ואחר כך אמר ותשמע הארץ, פירוש, מעצמם ישמעו ההמון הנמשלים לארץ, כשיראו גדוליהם הולכים בדרך נכון, וכאומרם ז"ל (עיין זוה"ק ח"ג קיד.) וז"ל 'אי רישא דעמא אתתקן כולא אתתקן', עכ"ל"ק.

מזן גאב"ד ירושלים הגרי"ט וייס זצ"ל (בספרו שערי טוביה) הוסיף לבאר, שחילוקי הדרגות הללו נכונים גם אצל כל אדם בעצמו, שיש זמנים גבוהים שהוא נמצא בגדלות המוחין, בבחינת שמים, ויש זמנים נמוכים, שבהם הוא בקטנות המוחין, בבחינת ארץ. ואם בזמנים הנעלים מתעורר ומתחזק כראוי, אזי ההתעוררות מזמנים אלו משפעת ועושה רושם על כל הזמנים, שגם כשיפול ממדרגתו ויהיה בקטנות המוחין, יתנהג כראוי.

וזוהו רמז הכתוב, על פי ביאורו של האור החיים הק'. האזינו השמים - כלומר, בזמנים שתהיו במדרגת שמים, ברום המעלה, תתעוררו ותאזינו לדבר ה' כראוי, ואז ממילא ותשמע הארץ - ר"ל, גם בזמנים הנמוכים תשמעו בקולו.

והדברים אמורים כלפי הזמנים המקודשים דוגמת הימים הנוראים, שצריך לנצלם כראוי וכיאות, ולהשתדל להתעלות בהם הרבה, באופן שגם אחרי שיעברו ישאירו רושם על ימי חול של כל השנה, כמו שאמר הגאון רבי העניך פדווא זצ"ל גאב"ד לונדון, בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זצ"ל, על הכתוב יָמִים יִצְרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם (תהלים קלט, טז), שאמרו חז"ל (תנא דבי אליהו פרק א), זה יום הכיפורים, ודקדק, שהיה צריך לומר אחד מהם, ומהו הלשון בהם. וביאר בקדשו, כי יום זה צריך שתהיה הארתו מופיעה בכל הימים, והשפעתו ניכרת בכל ימות השנה, לפיכך בדוקא אמר וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם, כלומר אותו יום אחד יום הכיפורים, מעורב ונכלל בכל הימים כולם.

ועל דרך זה שמע הגאב"ד בשם חו"ז הגה"ק רבי בנימין זיידל זצ"ל אב"ד גאלאנטא, שהמליץ על זה הכתוב מה יָפוּ פְּעֻמֵיךָ בְּנַעֲלִים (שיר השירים ז, ב), כי אמנם ביום הקדוש, יום הכיפורים, כל אחד מתעורר לפי דרגתו לתקן את אשר עיוות, ומקבל על עצמו שלא לשוב לכסלה עוד, אבל מתי יפם המה צעדיו של אדם, בְּנַעֲלִים, ר"ל אחר יוה"כ"פ, כשחוזר ולובש הנעלים, אם גם אז הולך בדרך הישר, וממשיך ההתעוררות לכל השנה, אזי באמת יפו פעמיו.

ברוח זה מפרש החידושי הרי"ם את הפסוק על זאת יתפלל כל חסיד
אלוהיך לעת מצא רק לשטף מים רבים אלו לא יגיעו (תהלים לב, ו), לאמור,
שעיקר תפילת ומאמצי החסיד הינם שהמציאה שבה הוא זוכה ברוחניות
תישאר קבועה אצלו.

« איזה הנהגה יותר גדולה, ויתור או לא לקנאות...! »

במדרש (איכ"ר הקדמה פסקה כ"ד) א"י, שבשעת חורבן בית המקדש עמדו
אבות העולם ובקשו רחמים מלפני הקב"ה על ישראל, וכל אחד הזכיר את
מעשיו הטובים וביקש בזכותם רחמים, ולא נענו. ובהמשך א"י במדרש
בזה"ל: "באותה שעה קפצה רחל לפני הקב"ה, ואמרה, רבש"ע, גלוי לפניך
שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה, ועבד בשבילי לאבא שבע שנים,
וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני
לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד. והודעת לבעלי
ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני,
ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאותי, וריחמתי על אחותי שלא תצא
לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי במקומי ומסרתי לאחותי כל הסימנין
שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל. ומה אני
שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא
הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן,
מפני מה קנאת לעבודה זרה, והגלית בני, ונהרגו בחרב,
ועשו אויבים במ כרצונם."

"מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא, ואמר:
בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן. כמו
שכתוב: כה אמר ה', קול בְּרָמָה נִשְׁמָע, נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים,
רְחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ מֵאֲנָה לְהַנָּחֵם עַל בְּנֵיהָ כִּי אֵינָנּוּ
(ירמיהו לא, יד). ואח"כ נאמר: כה אמר ה', מְנַעֲי קוֹלְךָ מִבְּכִי
וְעֵינַי מִדְּמָעָה, כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלֹתֶיךָ וְגו' (ירמיהו לא, טו),
וְיֵשׁ תְּקוּהָ לְאַחֲרֵיתֶךָ, נְאֻם ה', וְשָׁבוּ בְּנִים לְגִבּוֹלָם (ירמיהו
לא, טז), עכ"ל המדרש.

וצריכים אנו להבין לאחר שכבר ביקשה רחל בשביל
המעשה הגדול והנפלא של מסירת הסימנים, ומה היה
לה להזכיר את מה שלא קנאה באחותה, וכי זו גדולה
ממסירת הסימנים, והלא בעינינו יראה כדבר קטן לעומת
מסירת הסימנים.

על קושיא זו עמד הגאון רבי משה חברוני זצ"ל
בדרשתו בראש השנה האחרון לחייו, וביאר, שאנו רואים
שאחרי שרחל ביקשה מלאה תני נא לי מדוּדָּאֵי בְּנֵיךָ
(בראשית ל, יד), ענתה לה לאה המַעֲטָה קַחְתְּךָ אֶת אִישִׁי
וְלָקַחְתָּ גַם אֶת דּוּדָּאֵי בְּנֵיךָ (בראשית ל, טו). כלומר, שלא
אמרה לרחל, לא דיין שלקחת לי את בעלי, את רוצה
שאתן לך גם את הדודאים. והנה רחל היתה יכולה לומר

לה וכי אני לקחתי לך את יעקב, הרי אני נתתי לך אותו, שהרי אם לא הייתי
מוסרת לך את הסימנים, מלבד שיעקב לא היה מתחתן אתך, עוד היית
מתביישת כשלא היית יודעת את הסימנים. אבל רחל שתקה ולא אמרה
כך, אלא שמעה את טענתה של לאה וכאילו הודה לדבריה ואמרה לְכֵן
יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָה תַּחַת דּוּדָּאֵי בְּנֵיךָ (בראשית ל, טו).

אמנם יכול אדם להתעלות לשעה, ולעשות מעשה רם גדול ונשגב, אך
עדיין אין הדבר הזה נעשה לו קנין בנפשו, שיעמוד במדרגתו זו תמיד,
ושתהא תקומה תמידית לעלייתה בהר ה', אך כאן - הוסיף הגר"מ חברוני
זצ"ל - הוכיחה רחל אמנו גדלות עילאית במסירת הסימנים, עד עתה
יכולה המסירה להתפרש כמעשה שבא כתוצאה מהתעלות רגעית, דבר
שעשוי לפעמים לקרות גם אצל בני אדם פשוטים ביותר, אבל כאשר
חולפות להן השנים ורחל שומעת את לאה אומרת המעט קחתך את אישי,
ושותקת, הרי זה מוכיח שהיא רואה את המציאות לאה בבית יעקב כדבר
טבעי ומובן אליו, ועוד יותר היא מרגישה כ"כ שלימה עם עצמה

במסירת הסימנים, עד שאינה רואה עצמה כמוותרת, וכמי שעשתה מעשה
מיוחד במינו.

לפיכך גם לאחר הפעולה הגדולה והנשגבה הזו של רחל, כשמסרה
נפשה ואת עתידה בעבור כבוד אחותה, עדיין היה מקום שלא תעמוד
במדרגתה, ויהיו מבצבצים ועולים בעמקי לבה רגשי קנאה, וכשלא עלה
בלבה אף רגש כל שהוא של קנאה לאחותה גם שנים אחרי המעשה אות
היא כי היתה תקומה תמידית לעלייתה המופלאה וכי החזיקה במעלתה זו
עד שנחלקה כקניין בנפשה.

« לקשר ול'תרגם' את ההתעוררות הרגשית לפעולה מעשית!! »

האיך עושים שהרושם של הימים נוראים יישאר אצלנו למשך כל
השנה כולה. נקדים בדברי הרמב"ן (בספרו האמונה והבטחון פ"ט) שפירוש את
הפסוק אִם תִּעְרֹו וְאִם תִּעְוָרוּ אֶת הָאֱהָבָה עַד שֶׁתִּחַפֵּץ (שיר השירים ב, ז),
שזה מרמז על ההתעוררות שהאדם מקבל מן השמים, שכאשר הוא זוכה
שיעוררו אותו מלמעלה, צריך שיעשה מההתעוררות הזו חפץ בכלי
המעשה כדי שתתקיים בו ההתעוררות ולא תפוג ממנו, כי רק כשיכניס את
האהבה לאיזה ענין מעשי, אז יוכל להוציא את
ההתעוררות מן הכח אל הפועל, והיא תתקיים בו, אבל
אם לא יהפוך את ההתעוררות לכדי מעשה, אזי היא לא
תתקיים בו ותלך ממנו מיד.

ועפ"י מבאר בספה"ק נועם אלימלך את דברי
המדרש (בראשית נה, ב) שכ' "בשכר שתי בקיעות שבקע
אברהם אבינו עצי עולה, זכה להבקע הים לבני ישראל
שנאמר וַיִּבְקַע עֲצֵי עֵלָה (בראשית כב, ג), ונאמר וַיִּבְקַעוּ
הַיָּמִים (שמות יד, כא)".

וביאר, שענין בקיעת עצי עולה של אע"ה לכו"ו
תמוה, דה"ל לו די לקחת איתו גרזן וכשיגיע למקום
העקידה את יבקע את העצים. אלא שלא רצה אברהם
אבינו להתמהמה בעשיית המצוה בפועל, רק מיד
כשנצטוו ונכנס בו חשק והתלהבות לעשות רצונו ית',
הקפיד לעשות איזה מעשה כדי שלא יפול מתשוקתו
בעת עשיית המעשה אחרי כמה ימים.

ועד"ז מבאר הגאון ר' גדלי' שארר זצ"ל, מה שפי'
אונקלוס בתרגומו את הפסוק זֶה אֱלֹי וְאֲנֹהוּ (שמות טו, ב)
- 'דין אלהי ואבני ליה מקדשא'. ויש להבין פירושו, מה
ענין בנין בית המקדש לשירת הים.

ומבאר, שמכיון שזכו בני ישראל להתגלות הגדולה
והנפלאה על הים, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (ילקוט בשלח
רמ"ד) "ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים",
ממילא רצו שישאר אצלם בקביעות ועל כן קבלו עליהם
תיכף ומיד לבנות את בית המקדש, שעל ידי זה יהיה
נשאר אצלם התגלות השכינה בקביעות.

ועפ"י אפשר לבאר מה שא"י במשנה באבות (ה, ה) "עשרה ניסים נעשו
לאבותינו בבית המקדש", ואחד מהם הוא "שלא כיבו גשמים אש של עצי
המערכה". ועם כל זה דרשו חז"ל על הפסוק אֵשׁ תִּמְיֵד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ
(ויקרא ו, י), שאע"פ שהיתה אש יורדת מן השמים, מצוה על הכהנים להביא
אש גם מן ההדיוט, אש שהציתוה בעצי המערכה (יומא כא:).

ואפשר לרמוז בזה, שכמו שבבהימ"ק לא הסתפקו באש שירדה מן
השמים על המזבח, והוצרכו להביא משל הדיוט, כמו"כ תפקידו של האדם
לשמר את האש החיות והקדושה היוורדת אליו מן השמים, ע"י שמוסיף
עצים למערכה משלו, דהיינו, שכאשר יהודי חש שהוא מתלהב מדבר
שבקדושה, עליו לדאוג ולחוש שהתלהבות הזו תדעך, לקיים מה שנאמר
אֵשׁ תִּמְיֵד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכָּבֵה (ויקרא ו, י), ע"י שהוא יתרום את חלקו
ויביא התעוררות ואש משלו, ועי"ז יעזרוהו מן השמים, והגשם' (הגשמות)
לא יכבה את המערכה היוקדת בלבו.

"... אלא שלא רצה
אברהם אבינו
להתמהמה בעשיית
המצוה בפועל, רק
מיד כשנצטוו ונכנס
בו חשק והתלהבות
לעשות רצונו ית',
הקפיד לעשות איזה
מעשה כדי שלא
יפול מתשוקתו בעת
עשיית המעשה
אחרי כמה ימים..."